

LASTEN JA NUORTEN VAPAA-AIKATUTKIMUS 2022

Valtion nuorisoneuvoston politiikkasuositukset

Keskeiset havainnot

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus on valtion nuorisoneuvoston, valtion liikuntaneuvoston ja Nuorisotutkimusseuran toteuttama julkaisu, joka ilmestyy joka toinen vuosi. Vuoden 2022 vapaa-aikatutkimuksessa tarkasteltiin lasten ja nuorten harrastamista ja vapaa-aikaa erityisesti liikunnan näkökulmasta. Tutkimukseen vastasi 1401 7-29-vuotiasta nuorta.

Tutkimus osoittaa, että harrastamisen yleisyys ei ole laskenut korona-ajan vaikutuksista huolimatta. 91 prosentilla lapsista ja nuorista on harrastus. Harrastamisen yleisyydessä on kuitenkin eroja lasten ja nuorten elämäntilanteiden mukaan. Työttömistä nuorista harrastaa 84 prosenttia ja vailla tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevista vain 71 prosenttia. Myös toimintarajoitteisilla lapsilla ja nuorilla harrastamisen yleisyys on selvästi muita alhaisempaa ja harrastaminen vähenee toimintarajoitteiden määrän kasvaessa. Muunkielisistä nuorista harrastus on 79 prosentilla, ja harrastamattomuus on lisääntynyt edellisestä tiedonkeruusta.

Puolet nuorista, joilla ei ole harrastusta haluaisi harrastaa. Merkittävimmät harrastamisen esteet ovat ajanpuute ja kiinnostuksen puute. Taloudelliset syyt rajoittavat 45 prosentin harrastamista ja voivat vaikuttaa merkittävästi esimerkiksi työttömien nuorten sekä muunkielisten nuorten osallistumismahdollisuuksiin. Parhaillaan jatkuva elinkustannusten nousu voi pitkittyessään heijastua lasten ja nuorten mahdollisuuksiin osallistua harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintoihin laajasti.

Ohjattuun harrastustoimintaan osallistuminen vähenee selvästi iän myötä, mutta noin 90 prosenttia harrastaa omatoimista liikuntaa ja luonnossa liikkumista kaikissa ikäryhmissä. Onkin huomattava, että mielekäs vapaa-aika sisältää ohjattujen harrastusten lisäksi paljon muutakin. Suosittuja vapaa-ajan viettotapoja ovat esimerkiksi pelaaminen, ajan viettäminen lemmikkien kanssa sekä valokuvaaminen ja videokuvaaminen. Monet myös oleilevat kavereiden ja perheen kanssa, lukevat sekä laittavat ruokaa tai leipovat. Vapaa-ajan viettoa voivat kuitenkin rajoittaa taloudelliset tekijät ja toimintarajoitteet.

Politiikkasuositukset

Lapset ja nuoret ovat muita ikäryhmiä enemmän riippuvaisia yhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista harrastamiseen ja vapaa-ajan viettoon. Valtion nuorisoneuvosto katsoo, että tulevalla hallituskaudella on toteutettava seuraavat toimenpiteet:

- 1) **Etsitään hallinnonalojen yhteistyöllä keinoja** tukea kaikkien lasten ja nuorten vapaa-ajan osallistumismahdollisuuksia taloudellisesti. Kehitetään Harrastamisen Suomen mallia niin, että jokaiselle alle 18-vuotiaalle taataan maksuton ja mieluinen harrastus. Tehdään kuntien liikuntapaikoista maksuttomia lapsille ja nuorille. Tuetaan systemaattisesti etenkin pienituloisten lasten ja nuorten mahdollisuuksia tavoitteelliseen harrastamiseen. Lisätään harrastustoimintaa, jossa on huomioitu erityisesti työttömät ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret: toiminnan maksuttomuus, ei pääsyvaatimuksia tai sitoutumisvelvoitteita, henkilökohtainen tuki sekä mahdollisuus osallistua tukihenkilön kanssa ja osana nuorten palveluja.
- 2) **Puututaan häirintään, syrjintään ja kiusaamiseen** harrastamisessa ja vapaa-ajalla. Vahvistetaan inklusiivista toimintakulttuuria harrastusryhmissä lisäämällä tietoa hyvistä käytännöistä. Varmistetaan toimintarajoitteisten lasten ja nuorten kuljetuspalveluiden sekä henkilökohtaisen avun riittävyys harrastustoimintaan osallistumiseen. Lisätään nuorten tietämystä palveluista, joihin he ovat oikeutettuja.
- 3) **Tarjotaan lapsille ja nuorille mahdollisuuksia** omaehtoiseen vapaa-ajanviettoon esimerkiksi avaamalla kuntien tiloja. Kuullaan nuoria paikallisesti palveluista päätettäessä ja niitä kehitettäessä.

